

Byla C-280/24 [*Malicník*]ⁱ

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. balandžio 23 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Krajský súd v Prešove (Slovakija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. kovo 25 d.

Apeliantas ir ieškovas pirmoje instancijoje:

A. B.

Kita apeliacinio proceso šalis ir atsakovas pirmoje instancijoje:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

<...>

NUTARTIS

Krajský súd v Prešove (Prešovo apygardos teismas, Slovakija) <...> ieškovo A.B. <...> atsakovui *Slovenská sporiteľňa, a.s.* iškeltoje byloje dėl paskolos beprocenčio ir neatlygintino pobūdžio nustatymo, nepagrįstai gautų sumų gražinimo ir sutarties sąlygų pripažinimo neleistinomis pagal ieškovo apeliacinį skundą dėl 2023 m. spalio 27 d. *Okresný súd Prešov* (Prešovo apylinkės teismas, Slovakija) <...> sprendimo

nutaria:

pagal *Civilný sporový poriadok* (Civilinio proceso kodeksas, toliau – CPK) 162 straipsnio 1 dalies c punktą sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui (toliau – Teisingumo Teismas) šiuos prejudicinius klausimus:

ⁱ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

1. Ar pagal Sąjungos teisę draudžiama tokia jurisprudencija, kaip 2022 m. vasario 28 d. *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas) sprendimas Nr. 7Cdo 294/2019, pagal kurią paslaugos, už kurią vartotojas turi sumokėti paskolos suteikimo mokestį, dalyko aiškumo ir suprantamumo reikalavimas yra įvykdytas, jeigu „iš ginčijamo mokesčio apibrėžties matyti, kad tai yra paskolos suteikimo mokestis, t. y. mokestis už paskolos davėjo veiksmus, kurie yra būtini sutarčiai sudaryti ir kurie yra jo vidaus reikalas bei įtraukiami į jo išlaidas, t. y. už paskolos davėjo veiksmus, susijusius su paskolos suteikimu, kaip antai sutarties parengimą ir jos sudarymą ir kt.“, taip pat jeigu mokesčio dydis yra tiksliai apibrėžtas?

2. Ar paskolos davėjo išlaidų už paslaugą, už kurią imamas paskolos suteikimo mokestis, dydis turi įtakos vertinant, ar šis mokestis yra neleistinas, taigi ar sutartyje turi būti nurodytas tokios paslaugos dalykas, o gal mokestis yra tik atlygis, kurį nustatydamas paskolos davėjas neprivalo atsižvelgti į savo išlaidas, patiriamas teikiant paslaugą, už kurią imamas toks mokestis?

3. Jeigu paskolos suteikimo mokestis turi atspindėti paskolos davėjo išlaidas paslaugai, už kurią imamas toks mokestis, ar šis veiksnys yra svarbus taikant Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį, jeigu paskolos davėjas, nustatydamas tokį mokestį, perkelia vartotojui visas išlaidas, kurias jis patyrė teikdamas paslaugą, už kurią imamas šis mokestis, kai paslaugos dalykas atitinka abiejų sutarties šalių interesus?

Pagrindimas

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai“.

Minėtos direktyvos 4 straipsnyje numatyta:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba“.

Tos pačios direktyvos 5 straipsnyje nustatyta:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. Atsiradus abejonių dėl sąlygos reikšmės, interpretuojama vartotojo naudai. Ši taisyklė dėl interpretavimo netaikoma 7 straipsnio 2 dalyje nustatytų procedūrų atveju“.

Slovakijos Respublikos teisė

Pagal CPK 2 straipsnio 2 dalį teisinis saugumas – tai tokia padėtis, kai kiekvienas asmuo gali pagrįstai tikėtis, kad jo ginčas bus išspręstas pagal aukščiausiųjų teisminių institucijų suformuotą sprendimų priėmimo praktiką, o nesant tokios suformuotos teismų praktikos, tokia padėtis, kai kiekvienas asmuo gali pagrįstai tikėtis, kad jo ginčas bus išspręstas teisingai.

Pagal *Občiansky zákonník* (Civilinis kodeksas) 53 straipsnio 1 dalį sutartyse su vartotojais negali būti sąlygų, dėl kurių atsiranda ryškus neatitikimas tarp sutarties šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai (toliau – neleistina sąlyga). Tai netaikoma sutarties sąlygoms, susijusioms su pagrindiniu sutarties dalyku ir kainos tinkamumu, jeigu šios sutarties sąlygos suformuluotos nedviprasmiškai, aiškiai ir suprantamai arba jeigu dėl neleistinų sąlygų buvo atskirai derėtasi.

Ginčas dėl bylos esmės ir prejudiciniai klausimai

2012 m. gegužės 23 d. ieškovas, kaip vartotojas, ir atsakovas, kaip bankas, paskolos davėjas, sudarė sutartį dėl dalimis gražinamos vartojimo paskolos, pagal ją bankas suteikė ieškovui netikslinę 9 999 EUR dydžio vartojimo paskolą toliau nurodytomis sąlygomis: metinė palūkanų norma 16,90 %; įmokos dydis 189,14 EUR per mėnesį; pirmosios įmokos mokėjimo data [2012 m. liepos] 20 d.; įmokų skaičius – 120; galutinis paskolos gražinimo terminas – 2022 m. birželio 20 d., BKKMN – 19,55 %; vidutinė BKKMN vertė – 13,80 %; visa gražintina suma 21 926,19 EUR; paskola buvo suteikta iš karto ir visa suma. Sutartyje taip pat nustatytas toliau apibūdintas paskolos suteikimo mokestis:

Mokėjimai

1. Paskolos gavėjas įsipareigoja mokėti Bankui tokius mokėjimus:

<i>Mokėjimo pavadinimas</i>	<i>Mokėjimo suma, EUR</i>	<i>Dažnumas</i>
<i>Paskolos suteikimo mokestis</i>	<i>169,00</i>	<i>Vienkartinis</i>
<i>Administravimo mokestis</i>	<i>2,99</i>	<i>Kas mėnesį</i>
<i>Paskolos draudimo mokestis</i>	<i>6,40</i>	<i>Kas mėnesį</i>

– Priminimo mokestis yra 25 EUR už kiekvieną pateiktą priminimą.

- Lentelėje išvardytus mokėjimus paskolos gavėjas mokės reguliariomis įmokomis pagal paskolos įmokų mokėjimo periodiškumą ir nustatytą mokėjimo terminą.

Šiame straipsnyje nurodyti mokėjimai mokami nuo paskolos sutarties pasirašymo dienos, o visi jų pakeitimai reglamentuojami paskolos sutartyje, paskolos sąlygose ir bendrosiose pardavimo sąlygose.

Ieškovas pareiškė ieškinį *Okresný súd Prešov* (Prešovo apylinkės teismas, toliau – apylinkės teismas), jame rėmėsi savo kaip vartotojo teisių pažeidimu. Be kita ko, jis teigė, kad paskolos suteikimo mokesčiai yra neskaidrus ir neleistinas, nes sutartyje nebuvo nurodyta, kokia paslauga turėjo būti suteikta mainais už šį mokesčių.

Pirmajame 2022 m. lapkričio 30 d. sprendime apylinkės teismas konstatavo, jog „*nepitariai nuomonei, kad iš sąvokos „paskolos suteikimo“ mokesčiai apibrėžties nėra aišku, už kokią paslaugą atsakovas reikalauja šio mokesčio. Loginis ir gramatinis aiškinimas leidžia daryti išvadą, kad šis mokesčiai imamas už paskolos davėjo veiksmus, būtinus sutarčiai sudaryti, pavyzdžiui, faktinį sutarties ir kitų su paskolos suteikimu susijusių dokumentų parengimą*“. Todėl jis atmetė ieškinį, kuriuo prašyta pripažinti paskolos suteikimo mokesčių neleistinu.

Išnagrinėjęs apeliacinį skundą *Krajský súd v Prešove* (Prešovo apygardos teismas, toliau – apygardos teismas) 2023 m. rugpjūčio 22 d. panaikino apylinkės teismo sprendimą, kiek jis buvo susijęs su paskolos suteikimo mokesčiu, be kita ko, remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu byloje C-224/19, kuriame Teisingumo Teismas konstatavo: „*turint omenyje tai, kas išdėstyta, į bylos C-224/19 vienuoliktąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad paskolos sutarties, kurią sudarė vartotojas ir finansų įstaiga, sąlyga, pagal kurią vartotojas įpareigojamas sumokėti administravimo mokesčių, gali vartotojo nenaudai sukurti ryškų neatitikimą tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų, nepaisant sąžiningumo reikalavimo, kai finansų įstaiga neįrodo, kad šis mokesčiai atitinka faktiškai suteiktas paslaugas ir jos patirtas išlaidas, bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas*“.

Antruoju 2023 m. spalio 27 d. sprendimu apylinkės teismas ir vėl atmetė ieškinį, kuriuo buvo prašoma pripažinti paskolos suteikimo mokesčių neleistinu. Apylinkės teismas neatsižvelgimą į apeliacinio teismo teisinę poziciją motyvavo tuo, kad *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas, toliau – Aukščiausiasis Teismas) jau yra išsprendęs panašų teisės klausimą ir kad Aukščiausiojo Teismo sprendimas tapo suformuota jurisprudencija, privaloma visiems teismams. Tai yra Aukščiausiojo Teismo sprendimas Nr. 7Cdo/294/2019 <...>. Apylinkės teismas taip pat nurodė Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-621/[17], iš kurio matyti, kad nebūtina apibrėžti konkrečių paslaugų, už kurias šie mokesčiai renkami, tačiau būtina, kad tokios sutarties sąlygos būtų aiškiai ir suprantamai suformuluotos sutartyje.

Apeliantui pateikus apeliacinį skundą, apeliacinis teismas vertina nagrinėjamą paskolos suteikimo mokesčių. Apeliacinis teismas abejoja apylinkės teismo išvadamis dėl paskolos suteikimo mokesčio skaidrumo, nes apylinkės teismas iš esmės rėmėsi tik komisinio mokesčio pavadinimu, nesusipažinęs su jo apskaičiavimo mechanizmu ir su paslaugos, už kurią jis imamas, dalyku. Tačiau problema ta, kad apylinkės teismas priėmė sprendimą remdamasis Aukščiausiojo Teismo sprendimu, paskelbtu *Zbierka súdnych rozhodnutí* (Teismų sprendimų rinkinys), kuris yra privalomas visiems teismams (CPK 2 straipsnis).

Sprendime Nr. 7Cdo/294/2019 Aukščiausiasis Teismas konstatavo:

13. 2019 m. spalio 3 d. Teisingumo Teismo sprendime byloje C-621/17 nustatyta: „1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 4 straipsnio 2 dalis ir 5 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad reikalavimas, pagal kurį sutarties sąlyga turi būti suformuluota aiškiai ir suprantama kalba, nereiškia, jog su vartotojais sudarytoje paskolos sutartyje esančiose sutarties sąlygose, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, kaip antai nagrinėjamoje pagrindinėje byloje, kuriose nurodyta tiksli vartotojo mokėtinų administravimo mokesčių ir paskolos suteikimo komisinio mokesčio suma, jų apskaičiavimo būdas ir terminas, kada jie turi būti sumokėti, taip pat turi būti konkrečiai nurodytos visos mainais už šias sumas teikiamos paslaugos.“

14. Apeliacinis teismas nurodo, jog iš nagrinėjamo mokesčio apibrėžties matyti, kad tai yra paskolos suteikimo mokesčiai, taigi mokesčiai už paskolos davėjo veiksmus, kurie yra būtini sutarčiai sudaryti ir yra jo vidaus reikalas bei įtraukiami į jo išlaidas, t. y. už paskolos davėjo veiksmus, susijusius su paskolos suteikimu, kaip antai sutarties parengimą ir jos sudarymą ir kt. Taigi paskolos suteikimo mokesčiai yra kaina, mokama už paskolos davėjo teikiamą paslaugą, be to, galimybė jį taikyti numatyta Paskolų teikimo įstatyme Nr. 129/2010, ir ši galimybė taip pat kyla iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos. Taigi siejant su derybomis dėl paskolos suteikimo mokesčio negalima daryti išvados, kad kalbama apie nesąžiningą sutarties sąlygą“.

15. Reikšmės turi ir tai, kad būtent apeliantas, kuris galėjo įvertinti sutarties sukeliamas ekonomines pasekmes, turėjo priimti sprendimą dėl sutarties sudarymo, ir jeigu jis nusprendė, kad komisinis paskolos suteikimo mokesčiai, kuris konkrečiai, aiškiai ir suprantamai išreikštas sutartyje, yra didelis, niekas netrukdyt jam kreiptis į kitą subjektą. Apeliacinio teismo teigimu, negalima toleruoti to, kad apeliantas, kuris iš anksto žinojo, kad privalės sumokėti paskolos suteikimo mokesčių ir kartu žinojo jo dydį, vis vien sudarė sutartį, t. y. sutiko su mokesčiu ir jo dydžiu, o tada nusprendė, kad šis mokesčiai yra neleistina sutarties sąlyga.

Apeliacinis teismas mano, kad Aukščiausiojo Teismo ir kartu apylinkės teismo pozicija gali prieštarauti Teisingumo Teismo jurisprudencijai, visų pirma Teisingumo Teismo sprendimams byloje C-224/19 ir C-565/21. Kitokio aiškinimo taip pat galima tikėtis atsižvelgiant į sprendimą byloje C-300/23.

Visų pirma apeliacinis teismas kvestionuoja Aukščiausiojo Teismo poziciją, kad paslaugos, už kurią imamas paskolos suteikimo mokestis, dalykas turi būti banko vidaus reikalas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, tai prieštarauja skaidrumui, nes žodis „*vidaus*“ leidžia manyti, kad tai yra tik banko reikalas, o tai akivaizdžiai kenkia skaidrumui.

Apygardos teismas taip pat abejoja, ar būtent teismas, o ne paskolos davėjas turi nustatyti paslaugos, už kurią imamas paskolos suteikimo mokestis, dalyką pateikdamas pavyzdinį sąrašą („<...> ir kt.“). Kadangi pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją sutarties sąlyga turi būti vertinama atsižvelgiant į sutarties sudarymo metu buvusią padėtį, svarbu tai, kad sutarties sudarymo metu vartotojas turėtų galimybę nuspręsti, ar nori mokėti už paslaugą, todėl ji turi būti jam žinoma.

Apeliacinis teismas mano, kad ir pats mokesčio pavadinimas gali daug rodyti apie paslaugos dalyką, susiejus su visos sutarties kontekstu, tačiau yra įsitikinęs, kad mokesčio pavadinimas yra tik vienas iš paslaugos dalyko elementų.

Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad vertinant neleistinumą reikia atkreipti dėmesį į tai, ar mokestis nepersidengia su kita sutarties sąlyga. Apygardos teismas ypač susirūpinęs dėl apylinkės teismo argumentų, kad jei paskolos suteikimo mokestis būtų negaliojantis, bankas būtų priverstas padidinti palūkanas (*„reikia pažymėti, kad bankas, sudarydamas paskolos sutartį, skaičiavo, kad gaus pajamų iš palūkanų ir mokėjimų; jeigu jis skaičiuotų, kad gaus pajamų tik iš palūkanų, tai neabejotinai turėtų įtakos palūkanų dydžiui.“* – 2023 m. spalio 27 d. Sprendimo Nr. 1 ICsp/72/2022–463 59 punktą).

Apygardos teismas abejoja, ar Aukščiausiasis Teismas suteikė kokios nors reikšmės tikrajam paslaugos, už kurią imamas paskolos suteikimo mokestis, dalykui. Todėl prejudicinis klausimas dėl išlaidų paslaugai, už kurią imamas banko mokestis, reikšmės ir šio mokesčio sumokėjimo naštos atrodo aktualus. Visuotinai pripažįstama, kad vartotojai galėtų patys savarankiškai arba pasitelkę teisininkus sudaryti daug pigesnę paskolos sutartį, įskaitant banko sąlygų suformulavimą. Tačiau savarankiškas sutarčių rengimas leistų suabejoti visa iš Direktyvos 93/13 kylančios apsaugos doktrina, nes ji grindžiama apsauga nuo nesąžiningų sąlygų, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi.

Todėl atrodo svarbu patikslinti jurisprudenciją, susijusią su žinojimu apie faktiškai teikiamą paslaugą ir tikrąjį paslaugos, už kurią vartotojas turi sumokėti komisinį mokestį, dalyką. Šiomis aplinkybėmis taip pat svarbus klausimas, ar vartotojas turi padengti visas paslaugos, kuri atitinka paties banko interesus, išlaidas. Vartotojas yra suinteresuotas gauti paskolą, tačiau bankas yra suinteresuotas gauti paskolos palūkanas, todėl Teisingumo Teismas galėtų atsakyti į klausimą dėl dalyvavimo padengiant paslaugos, už kurią imamas paskolos suteikimo mokestis, išlaidas.

<...> [prejudicinių klausimų pakartojimas] <...> [Informacija dėl apskundimo
galimybių]

<...>

[Parašai]

<...>

DARBINIS VERTINMAS